

NVWOA Nieuwsbrief Mei/juni 2006, jaargang 11, nr. 2

Redactieadres: Hans de Groot Jeanne d'Arclaan 250 1183 BG Amstelveen tel.: 020 – 647 53 49 e-mail: hansvaio@planet.nl

In deze Nieuwsbrief...

- **Statistisch onderzoek naar de radix van seriemoordenaars**
Samenvatting van de Open-Huis lezing op 3 december 2005 door Jan Ruis
- **Ertel, Dean en de Gauquelinzones**
Een humeurig debat sleept zich voort
- **Rudolf Smit over de bijnadoodervaring**
Vooruitblik op de septemberlezing (zaterdag 2 september, 13.30 uur)

Statistisch onderzoek naar de radix van seriemoordenaars

Samenvatting van de Open-Huis lezing op 3 december 2005 door Jan Ruis

Jan Ruis onderzocht in het kader van zijn onderzoek naar seriemoordenaars 80 getimede geboorten uit Rodden's AstroDataBank, aangevuld met 72 ongetimede geboorten uit andere bronnen.

In dit verslag kunt u de hoofdlijnen van dit onderzoek lezen.

Seriemoordenaars vormen een goed onderwerp voor astrologisch onderzoek omdat ze een homogene groep vormen met zeer specifiek gedrag. De groep behoort tot die met een psychopathologie met specifieke eigen kenmerken zoals:

- weinig scheiding tussen fantasie en werkelijkheid,
- moeilijkheden bij het vormen van relaties,
- gebrek aan empathie,
- constant op zoek zijn naar prikkels en
- een gering gevoel van persoonlijke macht of eigenwaarde.

Dit laatste leidt tot een gerichtheid op controle over objecten, dieren of mensen die gepaard gaat met seksueel sadisme.

Seriemoordenaars vertonen een vorm van narcisme, hetgeen door Liz Greene als een vorm van 'splitsing' wordt opgevat. Een seriemoordenaar is een narcist met een onecht zelf en een onrealistisch superioriteitsgevoel. Hij is niet bestand tegen de eisen die een echte relatie stelt, met de risico's van kritiek en verlating die daarbij horen. De tegenstelling tussen grandioze fantasieën en een banale werkelijkheid leidt tot een constante woede. Die woede wordt meestal effectief onderdrukt maar komt op onverwachte momenten excessief tot uiting en richt zich dan op onbekenden van wie de reacties geen bedreiging vormen. Seriemoordenaars zoeken almacht en controle door autoriteit uit te dagen. De paniek die ze veroorzaken bij het publiek voedt hun narcisme. De narcist is constant geobsedeerd op zoek naar aandacht van mensen.

Seriemoordenaars zijn niet onmiddellijk aan hun horoscoop te herkennen, al leeft die veronderstelling wel onder een aantal astrologen.

In dit onderzoek gaat het niet om het feit van moord zelf maar om het specifieke gedrag dat seriemoordenaars gemeen hebben.

Liz Greene en Howard Sasportas hebben een aantal astrologische hypothesen opgesteld met betrekking tot splitsing c.q. psychopathie en seriemoordenaars.

Hier een opsomming van deze kenmerken:

- nadruk op Beweeglijke tekens
- de tekens Tweelingen, Boogschutter, Schorpioen en Steenbok
- 'Gemengde' aspecten, vooral met de Maan
- dominante positie van Maan en/of MC
- driehoeken van Maan met Saturnus of Cheiron
- sterk bezet 12e huis, het teken Vissen of sterke Neptunus
- Saturnus in 11e huis
- zwakke Zon of Mars
- aspecten van Saturnus en Pluto met Zon, Maan of Venus, of op een hoek

Een aantal van deze hypothesen worden in dit onderzoek getoetst: de tekenbezetting, de maanaspecten en de huizenbezetting.

Selectie van horoscopen van seriemoordenaars

Een onderzoeksgroep moet zo homogeen mogelijk zijn wat betreft psychologische en gedragskenmerken. Omdat mannen en vrouwen verschillen in motief en gedrag, volgens Greene vermoedelijk anders reageren op hun aanleg en omdat 90% van de seriemoordenaars man is, is het onderzoek beperkt tot mannelijke seriemoordenaars. Drie groepen van motieven zijn te onderscheiden: seks/lust, macht/thrill en financieel gewin. Mannelijke seriemoordenaars zoeken meestal onbekende slachtoffers, terwijl vrouwelijke seriemoordenaars meestal partners of familieleden vermoorden met financieel gewin of wraak als motief.

Van seriemoord is sprake als de man tenminste twee moorden na elkaar heeft gepleegd, met enige tijd daartussen (afkoelingsperiode). Massamoordenaars ('mass murderers' en 'spree killers') die veel moorden binnen korte tijd plegen, vallen dus niet binnen de onderzoeksgroep.

Het onderzoek richt zich dus op mannen die uit eigen beweging steeds nieuwe slachtoffers zoeken en aan de moorden psychologische bevrediging ontnemen. Moorden om financieel gewin (waaronder 'bluebeards') zijn uitgeslo-

ten omdat deze categorie niet aan de typische kenmerken van lustmoorden voldoet.

Als bron voor geboortegegevens is de AstroDatabank gebruikt, de database van wijlen Lois Rodden. Middels een query werden alle mannen uit de categorie 'homicide serial' met min of meer betrouwbare geboortedata geselecteerd (Rodden rating AA, A, B).

Deze query leverde 98 seriemoordenaars op, waaronder echter ook massamoordenaars ('homicide many at once'), maffiamoordenaars, terroristen, veroorzakers van auto-ongevallen, moordenaars uit de drugshandel, huurmoordenaars, oorlogsmisdadigers en moordenaars met hoofdmotief financieel gewin (zoals gewapende overval of moord om verzekeringsgeld). Daarnaast bleken er enige foute aanduidingen te bestaan, waarbij enkelvoudige moordenaars ('homicide single') ten onrechte als seriemoordenaars waren aangemerkt en andersom of waarbij seriemoordenaars ten onrechte als massamoordenaars waren aangemerkt en andersom.

AstroDatabank is dus niet vrij van fouten. Na selectie en fouteneliminatie bleven er 72 seriemoordenaars over waaraan zes seriemoordenaars uit 'Zodiac of Death' werden toegevoegd en twee uit andere bronnen.

Statistische methode

Met behulp van de chi-kwadraat toets is gezocht naar afwijkingen van de te verwachten frequentieverdeling van planeten in tekens en huizen en over de aspecten. De toetsingsgrootte is χ^2 ('chi-kwadraat'), gedefinieerd als:

$$\chi^2 = \sum_{kj} \frac{(\text{obs}_{kj} - \text{exp}_{kj})^2}{\text{exp}_{kj}}$$

obs: waargenomen frequentie; exp: verwachte frequentie;

k = regel index; j = kolom index

Voorwaarden om de chi-kwadraat toets te gebruiken zijn dat de variabelen normaal verdeeld zijn, wat eerst moet worden getoetst, en dat de variabelen onafhankelijk van elkaar zijn. Planeetstanden zijn dat niet, daarom moet een schatting worden gemaakt van het effect van afhankelijke variabelen op de chi-kwadraatverdeling.

De mate waarin een variabele afwijkt van de verwachte

$$z = \frac{\text{obs} - \text{exp}}{\sigma}$$

frequentie wordt bepaald met de z-score:

De te verwachten frequentieverdelingen zijn bepaald met behulp van een zeer grote controlegroep van horoscopen die: 1) dezelfde tijdsperiode beslaat als de experimentele groep; 2) hetzelfde gebied van lengte- en breedtegraden beslaat; 3) uit dezelfde populatie stamt wat betreft geboortetijd en -maand; 4) geen individuen bevat uit de populatie waaruit de experimentele groep is getrokken.

Om aan deze voorwaarden te voldoen zijn met speciale computerprogramma's geboortejaren en lengte- en breedtegraden gegenereerd die bij benadering dezelfde verdeling hebben als de experimentele groep: geboortedag, -plaats, -maand en -tijd zijn gehaald uit echte geboorten in de AstroDatabank.

Op die manier zijn 6000 willekeurige combinaties van plaats, datum en tijd gegenereerd waarvoor met het programma PlanetDance de horoscopen zijn berekend. De planeetstanden en huizen werden uit PlanetDance geëxporteerd en in Excel verder verwerkt.

Uit deze 6000 horoscopen zijn 500 random subgroepen afgeleid van 80 horoscopen, even groot dus als de experimentele groep. Dit leverde een beeld op van de spreiding die de verschillende te onderzoeken variabelen in de experimentele groep zouden vertonen. Met het programma StatGraphics werden de verkregen gegevens verder verwerkt. De verkregen verdelingen weken niet significant af van de normale verdeling, zodat de χ^2 -toets gebruikt mocht worden.

Uit deze 6000 horoscopen zijn 500 random subgroepen afgeleid van 80 horoscopen, even groot dus als de experimentele groep. Dit leverde een beeld op van de spreiding die de verschillende te onderzoeken variabelen in de experimentele groep zouden vertonen. Met het programma StatGraphics werden de verkregen gegevens verder verwerkt. De verkregen verdelingen weken niet significant af van de normale verdeling, zodat de χ^2 -toets gebruikt mocht worden.

Conclusies m.b.t. de hypothesen van Greene en Sasportas:

Het onderzoek bevestigde de volgende hypothesen:

- Nadruk op beweeglijke tekens (op grond van Zon, Maan, Ascendant, Mercurius t/m Saturnus in deze tekens).
- Sterk bezet 12e huis, teken Vissen of sterke Neptunus . Met name Neptunus in huis 12 komt veel voor.

Niet bevestigd worden:

- Gemengde aspecten;
- Dominante positie van Maan. Wel komt de Maan vaker dan gemiddeld op een van de hoeken voor.
- Rol van Cheiron

Effectgrootte

In het voorgaande is sprake van 'klassiek' statistisch horoscooponderzoek, waarbij afzonderlijke factoren uit de horoscoop gedetailleerd worden onderzocht, maar de horoscoop als eenheid buiten beschouwing blijft. Met deze aanpak gaat veel informatie verloren. De effectgrootte van de overmaat van de beweeglijke tekens is volgens de klassieke berekening ongeveer 10%. Maar als per horoscoop de dominante kwaliteit wordt bepaald dan blijkt dat bij ongeveer 50% van de seriemoordenaars Beweeglijk de sterkst bezette kwaliteit is tegen 33% van de controlegroep, een effectgrootte van 25%. De kwaliteit Vast is daarentegen slechts bij 10% van de seriemoordenaars dominant. De gecombineerde effectgrootte is ruim 30%.

Replicatie

Het bovenstaande werd verricht met materiaal uit AstroDatabank. Voor de replicatie werden 72 horoscopen gebruikt uit andere op Internet beschikbare databases: Crime Library, A2Z, Zodiacal Zephyr, Radford. Voor deze horoscopen zijn geen geboortetijden beschikbaar en de horoscopen

werden berekend voor 12 uur 's middags lokale tijd. Dit betekent dat de ascendant onbekend is en dat de maan een onzekerheidsmarge heeft van 6 graden. Het resultaat met betrekking tot de kwaliteiten Hoofd, Vast en Beweeglijk laat, iets minder uitgesproken, hetzelfde beeld zien:

Beweeglijk meer dan verwacht, Vast minder dan verwacht en ook weer met sterke effecten.

Onderstaande tabel geeft de effectgrootten, berekend als: $e=(O-E)/(100-E)$ en dan kans p dat deze resultaten het gevolg van toeval, zijn veel groter dan tot dusver bekend voor astrologisch onderzoek.

Jan Ruis

		eerste onderzoek		replicatie	
		e	p	e	p
Tekens	beweeglijk	0.25	0.0001	0.19	0.01
	hoofd				
	vast	-0.33		-0.05	
Huizen	beweeglijk	0.19	0.004	nvt	
	hoofd				
	vast	-0.20			

Ertel, Dean en de Gauquelinzones

Een humeurig debat sleept zich voort

In 2000 presenteerde Geoffrey Dean een volgens hem belangrijke oorzaak van het fenomeen dat er een statistisch significante relatie was tussen het voorkomen van bepaalde planeetposities in de horoscoop en eminentie in bepaalde beroepen: door ouders gemanipuleerde geboortetijden. Inmiddels was het toen alweer 45 jaar geleden dat de statisticus Michel Gauquelin had gevonden dat Mars, Jupiter en Saturnus significant vaak te vinden zijn in bepaalde zones in de horoscoop. Zoals bekend is daar op uiteenlopende manieren op gereageerd. Astrologen vatten het op als was er eindelijk wetenschappelijk bewijs voor de invloed van astrologische factoren. Vanuit de wetenschap was de reactie vooral negatief, zozeer dat Hans Eysenck, zelf gerenommeerd wetenschapper, in 1975 de uitspraak deed 'Scientists should be curious, not furious with the Gauquelin results'. Tot de weinige wetenschappers voor wie dat geldt behoren Geoffrey Dean en Suitbert Ertel. Ertel weerlegde door Gauquelin's onderzoek over te doen de claims van sceptici dat Gauquelin zijn onderzoeksmateriaal had gemanipuleerd. Ook nu is Ertel in zekere zin weer in de verdedigerspositie gekomen. Niet van de astrologische oorzaak, maar van de onverklaardheid van het verschijnsel. Nu gaat het echter niet om de statistische significantie maar om wat het fenomeen heeft veroorzaakt. Sinds 2000 stelt Dean dat de relatie tussen planeetposities en eminentie in de door Gauquelin en later door Ertel onderzochte horoscopen gedeeltelijk of misschien zelfs geheel dienen te worden opgevat als een artefact. Dat artefact berust volgens hem op drie zaken. De eerste is dat mensen zich bepaalde eigenschappen hebben toegedicht op grond van hun horoscoop en vervolgens door daarnaar te gaan handelen die eigenschappen waarmaakten. De tweede is dat ouders een gunstiger horoscoop fingeerden door bij de registratie van de geboorte een ander geboortetijdstip te vermelden dan in werkelijkheid het geval was. De derde en laatste is dat moeders en kraamvrouwen de geboortetijd van het kind uitstelden of ver-

vroegden om zo een naar hun opvattingen gunstiger horoscoop voor het kind te verkrijgen.

Deans conclusies hadden een grote invloed op het onderzoek naar de astrologie. Hoewel moeilijk is vast te stellen wat de feitelijke consequenties zijn geweest, trokken bijvoorbeeld binnen de NVWOA velen de conclusie dat in elk geval kwantitatief onderzoek weinig of geen zin meer had, ook al kwam al snel de kritiek dat Dean weliswaar een mooi verhaal had maar dit niet wetenschappelijk onderbouwde. Sinds Dean zijn ideeën wereldkundig maakte heeft emeritus hoogleraar in de psychologie Suitbert Ertel een aantal bezwaren tegen Deans opvattingen. Deze zijn het meest uitgebreid gepubliceerd in *Correlation*. Opmerkelijk is dat Dean de afgelopen jaren weinig geneigd is geweest tot reageren op de vele kritiekpunten die Ertel heeft geformuleerd. Duidelijk zijn er over en weer irritaties ontstaan die hun weerslag hebben op de inhoud van het debat. Zo komen beiden in de onlangs verschenen *Correlation* aan het woord, maar vooral Dean geeft ruim baan aan zijn onvrede over wat Ertel aan kritiek naar voren heeft gebracht. En dat gaat ten koste van een antwoord op die kritiekpunten. Deze ontwikkeling is jammer. Ook al leeft het onderwerp nauwelijks meer, toch is het ook nu nog gebaat bij een helder debat over de inhoud. Dean deed in 2000 grote uitspraken met te stellen dat het Gauquelin-effect op zijn minst voor een deel – en het klonk voor velen als geheel - op een artefact berust. En dan mag een heldere reactie worden verwacht op kritiek op de fundamenten waarop die uitspraken gebaseerd zijn. Al hebben Deans ideeën voor velen een verleidelijke aannemelijkheid, er is wat betreft de onderbouwing nog het een en ander te doen.

Hans de Groot

Enkele links naar websites en artikelen over dit onderwerp zijn te vinden op nvwoa.web-log.nl

Vooruitblik op de septemberlezing (zaterdag 2 september, 13.30 uur)

Rudolf Smit over de bijnadoodervaring

Op zaterdag 2 september ontvangen we bij de maandelijkse Open Huis-bijeenkomst een oude bekende: Rudolf Smit. Deze voormalige oprichter van het NGPA, de eerste Nederlandse beroepsvereniging van astrologen, is tegenwoordig als hoofdredacteur van het blad *De Terugkeer* verbonden aan de Stichting Merkawah, de Nederlandse afdeling van de International Association for Near-Death Studies (IANDS) die zich bezighoudt met de bijnadoodervaring. Merkawah is opgericht door de cardioloog Pim van Lommel die vanuit zijn vak betrokken is geraakt bij het verschijnsel en onder andere een onderzoek heeft gedaan naar bijnadoodervaringen in een groep van 344 mensen die getroffen werden door een acute hartstilstand en gereanimeerd zijn.

Waarom een lezing bij de NVWOA over dit onderwerp? Er zijn meerdere redenen. Allereerst zijn we bezig over de grenzen van onze thematiek, onderzoek naar de astrologie, heen te kijken. Onderzoek naar bijnadoodervaringen lijkt op het eerste gezicht een flink eind over die grens heen te gaan maar toch zijn er interessante overeenkomsten. En dan gaat het er niet om dat we hier opnieuw Rudolf Smit aantreffen in relatie tot een onderwerp omstreden onderwerp waar ook sceptici een bijzondere belangstelling voor aan de dag leggen. Van belang is wel dat het hier, net als bij astrologie, om een gebied gaat waar een zaak die op individueel niveau veelal van doen heeft met beleving en zingeving stuit op vragen rond de objectieve geldigheid.

Kenmerkend voor de bijnadoodervaring is het min of meer vaste patroon dat deze heeft. Allereerst is er het besef van een fatale gebeurtenis (die ook in de nabije toekomst kan liggen zoals bij een naderend ongeluk) waardoor men buiten het lichaam is komen te verkeren. Men zweeft erboven en ziet het eigen lichaam en de omgeving. Er is een beleven van rust, liefde en vrede. Vervolgens heeft men de gewaarwording door een donkere tunnel heen te gaan met aan het einde licht dat steeds dichterbij komt. Dit licht heeft een spirituele betekenis en kan zich ook voordoen als de ontmoeting met een overledene of met een spiritueel wezen. Dan is er ook een terugblik op het eigen leven.

Hierna – het gaat immers om een *bijnadoodervaring* – is er een terugkeer naar het leven: men is weer in het lichaam en is vandaaruit weer in contact met de omgeving.

Momenteel zijn er zo'n drie theorieën die als verklarende context worden gehanteerd voor de bijzondere ervaringen die sommige mensen hebben op de rand van de dood. De meest science-georiënteerde beschouwt het fenomeen als een gevolg van neurologische processen die zich in de hersenen voordoen als daar een tekort aan zuurstof ontstaat. Een psychologische benadering koppelt het verschijnsel aan angst. De angst die zich voor kan doen bij het sterven (en dat kan ook de verwachting zijn van het gaan sterven zoals bij een naderend ongeluk) leidt tot bijzondere belevingen. De meest spirituele theorie tenslotte is dat het bewustzijn niet gebonden is aan het fysieke lichaam en dat ervaren en waarnemen ook kunnen doorgaan zonder lichaam.

Voor zover de bijnadoodervaring alleen maar ervaring was zou de aandacht ervoor mogelijk niet zo groot zijn. Ook het feit dat mensen door die ervaring ingrijpend kunnen veranderen en doorgaans een spiritueler en meer ontspannen benadering van hun leven hebben valt te beschouwen als een subjectieve aangelegenheid. Het probleem zit in de vraag wat de ervaring wetenschappelijk gesproken precies is en die vraag is des te prangender gezien waarnemingen die mensen zich soms herinneren over de periode dat zij klinisch dood waren, waarnemingen die zich in zo'n toestand niet via de zintuigen kunnen hebben voorgedaan.

Dergelijke herinneringen zijn talrijk en hebben geleid tot verklaringmodellen die tot flink wat discussie aanzetten. Zo werd er, naar aanleiding van het onderzoek van Pim van Lommel dat eind 2001 verscheen in *The Lancet*, aan de KU Leuven in 2002 een debat georganiseerd in samenwerking met Skepp, de Belgische afdeling van Skepsis. Sindsdien gaat ook in schriftelijke vorm het debat door. Rudolf Smit zit dichtbij het vuur. Hij zal ons op 2 september informeren over de huidige stand van zaken.

Enkele links naar websites en artikelen over dit onderwerp zijn te vinden op nvwoa.web-log.nl

De NVWOA Nieuwsbrief is een uitgave van de Nederlandse Vereniging voor Wetenschappelijk Onderzoek van de Astrologie.

Bestuur NVWOA:

Voorzitter: drs. F. Vernooij, Prof. H. de Vrieslaan 9, 3571 GE Utrecht, tel. 030 - 271 15 66,
e: franciscus.vernooij@hetnet.n;

Secretaris: Hans van Oosterhout, Turkoosdrift 10 3436 BG Nieuwegein tel.: 030 -603 37 99, e:
hans@hvoosterhout.demon.nl.

Drs. A.G. Bruining, Petemoederslaan 11 bis a 3552 AH Utrecht, tel. 030 - 273 29 54, e: lexbruin@worldonline.nl;

Redactie Nieuwsbrief: Hans de Groot, Jeanne d'Arclaan 250, 1183 BG Amstelveen, tel. 020 - 647 53 49,
e: hansvaio@planet.nl